

Miljørettet helsevern

Avdelingen Miljørettet helsevern er et forvaltningsorgan som jobber for å fremme befolkningens helse, samt beskytte mot faktorer som har negativ innvirkning på helsen. Vi er delegert myndighet til å føre tilsyn og fatte vedtak etter flere lover og forskrifter innen fagfeltet miljørettet helsevern. Avdelingen er også delegert myndighet etter deler av forurensningsloven, og beskytter natur og miljø blant annet ved å følge opp klager på forsøpling og forurensning.

I tillegg til egen kommune utfører avdelingen tjenester i miljørettet helsevern for fem omegnskommuner; Bjørnafjorden, Øygarden, Vaksdal, Osterøy og Austevoll. Miljørettet helsevern er et bredt fagfelt og denne statusmeldingen beskriver derfor hovedområdene, og ikke alt vi har jobbet med i 2024.

Skoler og barnehager

Miljørettet helsevern fører tilsyn med skoler og barnehager, og disse er også godkjenningspliktige. Det er rundt 500 skoler og barnehager i våre kommuner. Vi har i løpet av 2024 vært på totalt 78 tilsyn/befaringer i skoler og barnehager. Vi har behandlet 15 klager fra foresatte, og uttalt oss til 12 planer for nye/endringer i virksomheter. Det er fattet 16 vedtak om helsevern godkjenning.

Avdelingen har ikke kapasitet til å gjennomføre regelmessige tilsyn med alle skoler og barnehager etter myndighetenes anbefalte tilsynsfrekvens. Skolene og barnehagene er derfor risikovurdert og plassert i tilsynskategorier der tilsynsfrekvens varierer mellom 2-10 år. I tillegg har vi fra 2023 endret praksis og utfører nå temabaserte tilsyn med virksomhetene i stedet for fulle tilsyn. Fordelen med tematilsyn er at vi når ut til flere virksomheter med informasjon og veiledning.

I 2024 har vi hatt et tilsynsprosjekt med internkontroll i grunnskolen. I alt 67 skoler i våre 6 kommuner leverte egenerklæring om skolens internkontroll. Resultatene av undersøkelsen ble så sendt videre til skoleeier (kommunene eller private skoleeiere) som har ansvar for å sørge for at avvik i sine skoler blir rettet. Samlet vil dette prosjektet gjøre flere skoler og skoleeiere bevisste på kravene til internkontrollsystemet, og bidra til at de utvikler gode systemer. Dette vil igjen lette tilsynsarbeidet vårt videre.

Luftforurensing

Miljørettet helsevern overvåker luftkvaliteten i Bergen ved å drifte fem stasjonære målestasjoner, i tillegg til rundt 50 «passive» NO₂-målere. Bergen kommune, Statens vegvesen og Vestland fylkeskommune deler på kostnadene ved dette arbeidet. Måleresultatene gir kunnskap om hvordan luftkvaliteten utvikler seg over tid og gir grunnlag for politiske beslutninger samt daglige helsevarsler.

Bergen har overholdt grenseverdiene for luftforurensning i 2024. Resultatene av målingene presenteres i en egen rapport; «Luftkvalitet i Bergen 2024».

Avdelingen bidrar også inn i et forskningsprosjekt «*Innovative sensor networks and citizen empowerment for urban sustainable mobility and clean air*» (Urbanity). Dette er et prosjekt i regi av Norsk institutt for luftforskning, der Kristiansand, Oslo og Bergen kommune deltar. Prosjektet skal gå frem til utgangen av 2025.

Forurensning og forsøpling

Miljørettet helsevern har i 2024 mottatt 74 klager på forsøpling og forurensning. De fleste klagen gjelder skjæmmende avfall eller avfall som kan utgjøre forurensningsfare. Som regel er det avfallsansamlinger på private eiendommer, der eier ikke alltid ser problemet. Mange av sakene ender med vedtak om opprydning, noen med tvangsmulkt og andre med tvangsrydding. Vi har i år avsluttet en stor sak om forsøpling i Risnesgruvene

De siste årene har avdelingen fått et økende antall båtsaker. Dette gjelder båter som har sunket eller står i fare for å synke og som dermed kan føre til forurensning. Disse sakene er krevende, og i noen tilfeller kan det ende med at Miljørettet helsevern sørger for heving/fjerning dersom eier ikke foretar seg noe eller er ukjent. Dette utgjør en økonomisk risiko for kommunen da eier ikke alltid er mulig å finne, eller ofte ikke kan betale.

Tvangsfjerning av havarert båt. Foto: Helsevernenheten

Forsøpling av eiendom. Foto: Helsevernenheten

Helse i plan

Folkehelseloven pålegger helsetjenesten å medvirke til at helsemessige hensyn blir ivarettatt i andre offentlige organers planlegging. Avdelingen uttaler seg til reguleringsplaner og overordnede planer. I løpet av 2024 gav vi uttale til 56 reguleringsplaner, inkludert noen omfattende planer, som kommunedelplaner, områdereguleringsplaner og E39/jernbane Arna-Stanghelle. Vi gav også en rekke andre uttalelser, for eksempel til interne høringer/dispensasjoner fra krav i byggt teknisk forskrift til Plan- og bygningsetaten.

Støy

Miljørettet helsevern mottar mange klager på støy. Dette gjelder bygg- og anleggsstøy, støy fra tekniske installasjoner, lasting/lossing på terminaler, havneaktivitet, helikopter, ballbaner, og utesteder mm. Totalt har avdelingen behandlet 54 klager på støy i 2024.

Legionella

Miljørettet helsevern fører årlig tilsyn med kjøletårn og luftskrubbere, da et eventuelt utslipp av legionella fra disse kan spres over store avstander og kan utgjøre en alvorlig helsefare. Vi gjennomførte stedlige tilsyn ved alle 8 kjøletårn i våre kommuner i 2024.

Ved funn av legionella i bygg gir Miljørettet helsevern veiledning til byggeier om tiltak. Det er stort sett eier/drifter av kommunale bygg som melder om denne type funn til Miljørettet helsevern. Vi har veiledet i flere slike saker i år.

Dersom noen er blitt smittet av legionella foretar vi smittesporing/prøvetaking etter melding fra Smittevernoverlegen. I år har vi foretatt tilsyn og prøvetaking ved ett hotell.

Tilsyn med kjøletårn. Foto: Helsevernenheten

Skadedyr og skadedyrbekjempere

Miljørettet helsevern har i 2024 mottatt 18 klager/bekymringsmeldinger angående skadedyr. Det gjelder i første rekke rotter og skadeinsekter. Bymiljøetaten håndterer klager på offentlig eiendom mens Miljørettet helsevern håndterer forhold på private eiendommer.

Miljørettet helsevern fører regelmessig tilsyn med firma som driver med skadedyrbekjempelser og dette ble sist gjort i 2023.

Dyrehold

Miljørettet helsevern behandler klager på dyrehold der dette gir hygieniske ulemper eller støy til omgivelsene. I hovedsak er det et støyproblem ved hold av hane, men også hold av høner, duer og andre dyr kan føre til klager fra naboer. Miljørettet helsevern har behandlet 12 klager på dyrehold i 2024.

Klage på støy fra hønseshold. Foto: Helsevernenheten

Hygienesertifikat for skip

Miljørettet helsevern utsteder hygienesertifikat for skip som seiler i internasjonalt farvann. Avdelingen mottok i 2024 henvendelser om sertifikat fra 170 skip og hadde stedlig tilsyn med 138 fartøy. I tillegg har avdelingen utstedt 28 forlengelser av eksisterende sertifikat med én måned. Skipene betaler egen takst for arbeidet forbundet med hygienesertifikat som fullfinansierer dette arbeidet.

Friluftsbad, svømmebasseng, boblebad og flytetanker

Det er Bergen Vann som tar vannprøver ved offentlige badeplasser i Bergen kommune. Miljørettet helsevern gir sammen med kommuneoverlegen helsefaglige råd og skilter badeplasser i tilfeller der badevannskvaliteten er dårlig. Sommeren 2024 informerte vi ut til

befolkningen flere ganger om ulike badeplasser som hadde så dårlig vannkvalitet at vi frarådet bading.

Avdelingen tar prøver i omegnskommunene og av enkelte badeplasser i Bergen ved behov. I 2024 ble det tatt 50 vannprøver i Øygarden kommune.

Miljørettet helsevern fører tilsyn med svømmebasseng, boblebad og flytetanker og har i 2024 vært på tilsyn ved 12 av 41 svømmebasseng, samt 5 av 5 meldte boblebad. Vi har ikke ført tilsyn med flytetanker i 2024.

Frittstående badstuer

Helårsbading og bruk av badstuer har blitt svært populært de siste årene. Disse er meldepliktige til Miljørettet helsevern. I våre kommuner er det så langt meldt om 16 badstuer og alle disse har blitt fulgt opp med tilsyn. Badevannsforskriften er ikke oppdatert til å inkludere frittstående badstuer, og vi har derfor i år vært involvert i arbeidsgrupper sammen med andre større kommuner for å vurdere hvilke krav kommunen kan sette til badstuene.

Frisør-, hudpleie-, tatovering- og hulltakingsvirksomheter

Tatovering- og hulltakingsvirksomheter er godkjenningspliktige. I 2024 ble det utført tilsyn med hygiene og smittevern på 13 av 30 piercing- og tatoveringsvirksomheter, samt 3 av 34 hudpleievirksomheter som utfører permanent make-up. I tillegg ble det ført tilsyn med 11 lokaler hvor det ble søkt om midlertidig godkjenning til enkeltarrangementer og messer. Frisører, fotterapeuter og hudpleie uten permanent makeup er ikke godkjenningspliktige og ikke prioritert for regelmessige tilsyn. Vi fører likevel tilsyn med disse etter klage.

Godkjenning av tatoveringsmesse. Foto: Helsevernenheten

Inneklima og luktplager

Miljørettet helsevern gir råd i inneklimasaker, men foretar kun undersøkelser i saker som omhandler utleieboliger og der forholdet medfører dokumenterbar sykdom. I 2024 behandlet vi 9 klager på inneklimaforhold.

Luktplager gjelder som regel lukt fra leiligheter, restauranter og industri til naboer. I 2024 behandlet vi to luktklager. I de tilfeller hvor avdelingen mottar bekymringsmeldinger om lukt fra leiligheter samarbeider Miljørettet helsevern med ulike kommunale instanser for å hjelpe personene dette gjelder.

Hospits og asylmottak

Vi fører tilsyn med midlertidige botilbud (hospits) etter risikovurdering, og asylmottak annet hvert år. Det ble ført tilsyn med ett av 5 botilbud og ett av ett asylmottak i 2024.

Helsemessige forhold i og fra andre virksomheter og eiendommer

Miljørettet helsevern kan føre tilsyn med helsemessige forhold også i andre virksomheter og eiendommer. Virksomheter som kan omfattes er mange, for eksempel barnevernsinstitusjoner, treningssenter, campingplasser, sykehjem, fengsel, solarier mm. Det blir kun ført tilsyn med disse etter klage eller etter risikovurdering og påfølgende tilsynskampanje.

Vi behandler også klager på andre forhold som virksomheter eller eiendommer kan påføre omgivelsene og som kan påvirke helsen negativt, for eksempel uforsvarlig fjerning av asbest, sjenerende bruk av lyskastere, tobakksrøyking på innelukkede uteserveringer eller støv fra anleggsarbeid.